

СТАНОВИЩЕ

от доктор **Зора Георгиева Янакиева** – професор в АМТИИ “Проф. Асен Диамандиев” – гр. Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**' в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. *Педагогика на обучението по...*, докторска програма *Методика на обучението по изобразително изкуство*

Автор: Елица Николова Гилова

Тема: „Формиране на знания и умения за изобразяване на обекти чрез пленер в прогимназиален етап на средното училище“

Научен ръководител: *доц. д-р Методий Иванов Ангелов ПУ „Паисий Хилендарски“ гр. Пловдив*

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-2803 от 10. 07. 2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: *„Формиране на знания и умения за изобразяване на обекти чрез пленер в прогимназиален етап на средното училище“* за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма Методика на обучението по изобразително изкуство.

Автор на дисертационния труд е – *Елица Николова Гилова*, докторант в редовна форма на обучение към катедра „Естетическо възпитание“ с научен ръководител *доц. д-р Методий Иванов Ангелов* от ПУ „Паисий Хилендарски“ гр. Пловдив. Представеният от докторанта комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи: автобиография в европейски формат; дисертационен труд; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията; копия на научните публикации, декларация за оригиналност на резултатите и научните приноси.

Елица Гилова е възпитаничка на ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий”. През 1995 г. тя завършва магистърска степен, специалност Живопис. След дипломирането си специализира “Композиция в живописа” към същия университет, а през 2014 г. придобива втора професионално- квалификационна степен. Докторант в ПУ “Паисий Хилендарски” е от 2016г. От този период насам са и множеството ѝ участия и доклади в научни форуми, семинари и конференции, посветени на различна тематика в областта на педагогическите изследвания.

От 1997 г. Е. Гилова е член на дружеството на пловдивските художници, а от 2016 г. тя е член на СБХ. Нейни произведения са представени в редица общи и самостоятелни изложби у нас и в чужбина, а за постиженията са ѝ присъдени заслужени отличия и награди.

От 1995 г. до момента Елица Гилова работи в различни училища в страната като учител, а понастоящем е старши учител по изобразително изкуство в СУ “Св. Патриарх Евтимий” – гр. Пловдив. Преподава на ученици в прогимназиален и гимназиален етап. В периода 2001 – 2003 г. води школа по изобразително изкуство към читалище “Паисий Хилендарски” – гр. Асеновград. В професионалната област работи и по образователни проекти към МОН /УСПЕХ/, “Твоят час”, “Студентски практики”. Привърженик е на идеята за изнесеното обучение извън класната стая, поради което сформира клуб “Пленер” под мотото “Да съхраним и претворим духовното богатство на България”. В периода 2010-2016 г. тя работи и като хон. преподавател в АМТИИ, в качеството на базов учител при практическото обучение на студентите.

2. Актуалност на тематиката

Проблемът в дисертационния труд е актуален и значим. Въпреки че е обект на внимание в педагогическата практика при обучението на ученици в художествените училища и в гимназиите с паралелки профил Изобразително изкуство, той е недостатъчно разработен до момента от гледна точка на избраната училищна възраст. Приложим е в системата на средното училищно образование за ограмотяване на ученици в прогимназиален етап и по-специално за формиране на знанията и уменията за изобразяване на обекти чрез пленер. Това очертава посоката в изследването на проблема при обучението на ученици в извънкласните дейности по интереси, в часовете от избираемата подготовка в средното училище. Освен това недостатъчното място отделено по този въпрос в теорията и практиката поставя редица проблеми, които са нерешени в обучението по изобразително изкуство. Откроява се необходимостта от разработване на методика за работа с ученици в прогимназиален етап, съответстваща на спецификите на пленерното обучение и на социалните предизвикателства за формиране на художественоизобразителната грамотност и култура на учащите.

3. Познаване на проблема

Докторантката е запозната в детайли със състоянието на проблема, видно и от работата ѝ като професионалист. Направила е задълбочено теоретично изследване на научната художествена, педагогическа и методическа литература, проучила е мнението на водещи специалисти в областта. Въз основа на проявеното аналитично, критично и оценъчно отношение, откроява нерешените въпроси. Богатият практически опит придобит от преподавателската

работа с ученици в класно-урочните и извънкласните форми по изобразително изкуство, ѝ помагат особено много в целеполагането и поставянето на учебните задачи, чрез които да формира и развива знанията и уменията за изобразяване на обекти при условията на пленер.

4. Методика на изследването

Методиката на изследване дава възможност да се постигне целта, да се отговори адекватно на задачите за решаване в дисертационния труд и да се направят необходимите изводи. Системата за оценка и анализ на резултатите от обучението е солидно представена. Съдържаща два критерия, осем подкритерия и тридесет и два показателя, тя представя обхвата и задълбочеността на проблема, и позицията на автора, защитена и потвърдена чрез получените резултати.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Формалните параметри на дисертацията са: обем 252 страници основен текст и приложения. Съдържа увод, четири глави, изводи, заключение, литература и приложения. Трудът формулира и обосновава нов и неизследван до момента проблем в обучението по изобразително изкуство. Той се отнася за недостатъчно проучен въпрос в педагогическата теория и практика, във връзка с извънкласните дейности по интереси в определен сегмент – обучението чрез пленер. Задълбочеността на теоретичните познания, професионалните и изследователските умения на докторантката открояват основните проблеми в дисертацията. Налице са умения за обработване и анализиране на емпиричните данни, за самостоятелно провеждане на научно изследване и за извеждане на обобщения и изводи. Концепцията – обект, предмет, цел, задачи, хипотеза е определена ясно и точно. Приложно-практическият характер на постиженията придават значимост на труда за педагогическата теория и практика.

Представеният експериментален модел за обучение в извънкласните форми по изобразително изкуство в клуб “Пленер”, включва конкретизация на подтемите към глобалните теми, времетраене на занятието, цели фокусирани към знанията и уменията, методи на обучение, очаквани резултати, система от изобразителни задачи, обекти за посещение, материали и техники за работа. Безспорно качество на труда е стилът на изложение - ясният и четлив изказ. Въпреки че организацията на изследването не е класическият вариант, включваща опитна и експериментална група, сравнителният анализ в резултатите от констатиращата и заключителната фаза потвърждават развитието в знанията и уменията на учениците за изобразяване на обекти чрез пленер. Реализацията на представените занятия със специфични за обучението учебни задачи, дават възможност за тяхната възпроизводимост. При необходимост, експерименталният модел би могъл да бъде полезен в работата на художниците педагози в извънкласните и извънучилищните форми на обучение.

Сравнителният анализ на резултатите и изводите доказват ползата на апробирания модел, въз основа на съпоставката между средните стойности. Анализът е компетентен и информативен за ефекта на педагогическото въздействие и за цялостното развитие на учениците. Чрез резултатите се потвърждава хипотезата и ценността на приносите за нуката и художествено-педагогическата практика.

По моя преценка приносите са теоретични и приложно-практически и могат да се посочат следните: открояна е актуалността и научната новост на проблема за развитието на знанията и уменията на учениците за изобразяване на обекти чрез пленер; представена е специфична гледна точка на обучението по изобразително изкуство в извънкласните му форми, чрез провеждане на занятия при условия на пленер; разработен и апробиран е експериментален модел за обучение на ученици в прогимназиален етап на възраст пети клас; обогатена е диагностичната система от критерии и показатели за оценяване на творческите постижения; експериментално се потвърждава значимостта на педагогическия модел, акцентиращ на учебните задачи за художественото развитие на учениците.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Във връзка с темата на дисертацията докторантката посочва осем публикации, две от които в съавторство и шест самостоятелни, отпечатани основно в сборници с доклади от научни конференции, форуми и списания. Две от самостоятелните публикации са поместени в електронно списание на ДИУУ: i Продължаващо образование към СУ “Св. Климент Охридски” две години преди зачисляване в докторантура. От останалите шест публикации една – е поместена в списание “Социално педагогически аспекти на иновациите в образователната среда” към УИ„Пайсии Хилендарски“ и пет - в университетски сборници: четири - в България и една – в чужбина. Две от публикациите са в сборници към УИ„Пайсии Хилендарски“, една - в сб. “Модернизация на образованието” към УИ “Св. Климент Охридски”, една - в сб. с материали от V Национална научна конференция към НБУ и една - в сб. “Иновационные технологии в образовании, промышленности и дизайне” към Липецкий государственный технический университет . Темите са фокусирани върху проблемите на формиране на цветовите умения чрез извънкласна дейност (2017) и чрез пленер в съчетание с арт-инсталации (2019); формиране на цветовата култура чрез извънкласните форми (2017); роля на обучението по изобразително изкуство за развитието на личността (2019); пленерът като специфична форма на обучение (2014); развитие на духовните ценности и изобразителни умения (2014); изобразителното изкуство като част от интересите в извънкласните дейности (2018); проучване на отношението на учителите към проблема за естетизация на образователното пространство (2018).

7. Автореферат

Авторефератът отразява адекватно съдържанието на дисертационния труд. В него са изведени основни положения от теоретичните части, като се акцентира на експерименталното

изследване. Основните резултати и общите изводи постигнати в дисертацията са отразени в пълнота, както и приносите.

8. Препоръки

Въпреки постиженията относно качествата на труда могат да се дадат препоръки, който биха били от полза за неговото подобряване, във връзка с преодоляването на някои неточно употребени термини, повторения и излишни текстове, с което изложението да стане по-стегнато и научно издържано.

Отделни части на дисертацията, основно във втора и трета глава, се нуждаят от известно реструктуриране, както някои параграфи в първа и втора глава.

От гледна точка на читателските очаквания от прочита на труда, е по-логично концепцията на изследване да остане в увода и да отпадне от частта, визираща експеримента.

Към теоретично представения експериментален модел биха могли да се добавят и дидактическите методи, присъстващи в реализациите на пленерните занятия.

Дисертацията би могла да спечели, ако се конкретизират и представят в табличен вид обобщените резултати от Анкета №2 и за пети клас, както цялостно това е направено за прогимназиален етап, тъй като експеримента се провежда именно в тази възраст.

Теоретичният анализ на експерименталния модел би се открил по-добре, ако се сравни като прилики и разлики с традиционния модел на обучение по темата пейзаж в клас, още повече че планирането и реализирането на пленерните занятия е близко до урочната форма.

В констатиращата и заключителната фаза при организацията на изследването би могла да се опише и представи практическата задача за определяне на уменията на учениците за пленерно рисуване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на оценката, препоръките и приносите считам, че дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в педагогическата наука, обогатяват методиката на обучение по изобразително изкуство* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Факултета по педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Елица Гилова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Педагогика на обучението по изобразително изкуство“ като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Гореизложените съображения дават основание да дам **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Елица Николова Гилова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма Методика на обучението по изобразително изкуство.

8.09. 2020 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Зора Янакиева